

พ ร ะ ส ั พ พ ั ญ ญ ต ญ า ณ

พระสัพพัญญูพุทธเจ้าทั้งหลาย เป็นผู้มิ่งคุณใหญ่หลวง
สิ่งที่เป็นสิ่งของใหญ่แม้อย่างอื่น ย่อมมีเพียงสิ่งเดียวเท่านั้น
แผ่นดินใหญ่มีแผ่นดินเดียว สวรรค์ใหญ่ก็มีเพียงสวรรค์เดียว
ขุนเขาสิเนรุใหญ่ประเสริฐสุดก็มีลูกเดียว อากาศกว้างใหญ่ ก็มี
แห่งเดียว ท้าวสักกะผู้เป็นใหญ่ก็มีองค์เดียว ท้าวมหาพรหมก็มี
มีองค์เดียว พระตถาคตอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าผู้ยิ่งใหญ่ ก็มี
พระองค์เดียวเท่านั้น ท่านเหล่านั้นอุบัติขึ้นในที่ใด คนเหล่านั้น
ย่อมไม่มีโอกาสในที่นั้น เพราะเหตุนั้น พระตถาคตอรหันต-
สัมมาสัมพุทธเจ้า พระองค์เดียวเท่านั้นอุบัติขึ้นในโลก

พระสังฆาภิบาล

๕๓๘

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงเป็นผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน เป็น ผู้บริสุทธิ์ หลุดพ้นแล้วจากกิเลสอาสวะ กิจที่จะต้องทำยิ่งกว่านี้ ไม่มีอีกแล้ว เราก็คงเหมือนกัน ควรดำเนินชีวิตตามแบบอย่าง ของพระพุทธองค์ โดยมุ่งทำความบริสุทธิ์ กาย วาจา ใจ เป็นอันดับแรก ส่วนเรื่องอื่นให้เป็นเรื่องรองลงมา เพราะเรายัง มีกิจที่จะต้องทำให้รู้แจ้งว่า เราเกิดมาจากไหน มาทำไม อะไร คือเป้าหมายของชีวิต เพราะฉะนั้นเราจึงควรหมั่นฝึกฝนอบรม จิตใจของเราให้หยุดให้นิ่งเสมอ กระทั่งเข้าถึงผู้รู้แจ้งภายใน คือ พระธรรมกาย

มีวาระพระบาลีใน อรรถกถาัมชณินิกาย อุปริปัญญาสกั ว่า

“พระสังฆาภิบาลทั้งหลาย เป็นผู้มั่งคั่งใหญ่หลวง สิ่งที่เป็นสิ่งของใหญ่แต่อย่างอื่น ย่อมมีเพียงสิ่งเดียวเท่านั้น แผ่นดินใหญ่มีแผ่นดินเดียว สวรรค์ใหญ่ก็มีเพียงสวรรค์เดียว ขุนเขาสีเนรุใหญ่ประเสริฐสุดก็มีลูกเดียว อากาศกว้างใหญ่ ก็มีแห่งเดียว ท้าวสักกะผู้เป็นใหญ่ก็มีองค์เดียว ท้าวมหาพรหมก็มีองค์เดียว พระตถาคตอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า ผู้ยิ่งใหญ่ ก็มีพระองค์เดียวเท่านั้น ท่านเหล่านั้นอุบัติขึ้นใน ที่ใด คนเหล่านั้นย่อมไม่มีโอกาสในที่นั้น เพราะเหตุ นั้น พระตถาคตอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า พระองค์เดียวเท่านั้น

พระสังฆาธิการ

๕๓๕

อุปถัมภ์ในโลกละ

พระสังฆาธิการเจ้าทรงมีอานุภาพไม่มีประมาณ ทรงอุปถัมภ์มาเพื่อเป็นที่พึ่งของสรรพสัตว์ทั้งหลายอย่างแท้จริง ทรงเป็นสังฆาธิการ คือ รู้ทุกสิ่งทีประสงค์อยากจะรู้ ทรงมีพุทธวิสัยทีเป็นอนิจนไตย เกินกว่าการนึกคิดคาดเดาของมนุษย์และเทวาทะ อีกทั้งมีพระมหากรุณาทีกว้างใหญ่เกินกว่าจักรวาล สูงส่งเกินกว่าเขาพระสุเมรุ มีพระทัยหนักแน่นยิ่งกว่าแผ่นดิน มีพระปัญญาทีลึกล้ำยิ่งกว่ามหาสมุทรใดๆ ทรงยิ่งใหญ่กว่าท้าว-ลักกะและมหาพรหมทั้งสิ้น เพราะทรงรู้ทุกอย่างด้วยอานุภาพของพระพุทธานุภาพ ทีแผ่ขยายครอบคลุมไปทั่วทั้งหมื่นโลกธาตุ แลนโกฏิจักรวาล อนันตจักรวาล

*หลายท่านทีศึกษารรณะแล้ว อาจยังเข้าใจไม่แจ่มแจ้ง ว่า คำว่า สังฆาธิการเจ้าหมายถึงอะไร จากการปจฉาวิสัชนาระหว่างพระนาคเสนกับพระเจ้ามิลินทีนั้นท่านได้กล่าวถึงเรื่องสังฆาธิการเจ้าไว้ โดยทีพระเจ้ามิลินทีตรัสถามว่า “ข้าแต่พระนาคเสน พระพุทธานุภาพเป็นสังฆาธิการรอบรู้ในทีทุกสิ่งจริงหรือ”

พระสังฆาตมฺหาเถร

๕๔๐

พระเถรเจ้าตอบว่า “ขอถวายพระพร จริง แต่ความรู้
ความเห็นของพระพุทธานั้น ไม่ใช่ปรากฏอยู่เป็นนิรันดร์ คือ
เป็นของเนื่องด้วยการนึกถึงด้วยจิต พระพุทธานุภาพรู้สิ่งใด
ก็ทรงรู้สิ่งนั้นทันที สิ่งที่เราเห็นก็เป็นของจริง เพราะทรงรู้ด้วย
ญาณทัสสนะอันบริสุทธิ์”

“ข้าแต่พระนาครเสน หากความรู้สิ่งทั้งปวงยังเป็นของ
ต้องแสวงหาอยู่ ถ้าอย่างนั้น พระพุทธานุภาพก็ไม่ใช่พระสังฆาตมฺหาเถร
“ขอถวายพระพร หากมีข้าวเปลือกอยู่ ๑๐๑ เกวียน บุคคล
ตักออกคราวละ ๕ ทะนาน จึงจะรู้ได้ว่ามีทั้งหมดกี่ทะนาน แต่
ขณะจิตของพระพุทธานุภาพที่เป็นไปเพียงชั่วลัดนิ้วมือเดียวเท่านั้น
ก็สามารถกำหนดข้าวเปลือกได้ว่ามีกี่ทะนาน จิตมีอยู่ ๗ ชนิด ดังนี้

จิตดวงที่ ๑ หมายถึง บุคคลเหล่าใดยังมีราคะ โทสะ โมหะ
ตัณหา กิเลสอยู่ ไม่ได้อบรมกาย ไม่ได้อบรมศีล สมาธิ ปัญญา
จิตของบุคคลเหล่านั้นย่อมเกิดช้า เป็นไปช้า เพราะไม่ได้อบรมจิต
เช่นเดียวกับบุคคลตัดไม้ไฟที่แขนง ซึ่งเกี่ยวกระหวัดรัดรังหุ้มห่อ
รกรุงรัง ทำให้ขาดแล้ว ย่อมดึงมาได้ช้า ฉะนั้น

จิตดวงที่ ๒ หมายถึง จิตของพระโสดาบันผู้พ้นอบายแล้ว
ผู้ถึงกระแสพระนิพพาน รู้แจ้งพระพุทธานุภาพ จิตของพระ-
โสดาบันเกิดไว เป็นไปไวในที่ทั้งสาม แต่เกิดช้า เป็นไปช้าในชั้น

พระสังฆาตมุนี

๕๔๑

สูงขึ้นไป เพราะยังไม่ได้ละกิเลสชั้นสูง เหมือนบุคคลตัดไม้ไผ่แล้ว
ลิดข้อลิดปมได้เพียง ๓ ข้อ แต่ยังไม่ได้ตัดยอดเบ้องบนให้ขาด
ให้หายรุงรัง ก็ดึงมาได้ช้า

จิตดวงที่ ๓ หมายถึง จิตของพระสัทธาคามิ ผู้มีราคะ
โทสะ โมหะ เบาบางลงมาก ย่อมเกิดเร็ว เป็นไปเร็ว แต่ยัง
ถือว่าเกิดช้า เป็นไปช้าในชั้นสูงขึ้นไป เสมือนบุคคลตัดไม้ไผ่ ลิด
ข้อได้ห้าข้อให้ขาดแล้ว ก็ดึงมาได้เล็กน้อย แต่ข้างปลายยังรกร
รุงรังอยู่ ทำให้ดึงมาได้ช้า เพราะเบ้องบนยังรุงรัง ซึ่งเปรียบ
เหมือนยังไม่ได้ละกิเลสชั้นสูง

จิตดวงที่ ๔ หมายถึง จิตของพระอนาคามีที่ละสังโยชน์
เบ้องต่ำ ๕ อย่างได้ขาดแล้ว จิตของพระอนาคามีย่อมเกิดเร็ว
เป็นไปเร็ว แต่เกิดช้า เป็นไปช้าในชั้นสูงขึ้นไป เพราะยังไม่ได้ละ
กิเลสชั้นสูง เหมือนบุคคลตัดไม้ไผ่ลิดข้อทั้งสิบให้เกลี้ยงเกลาคือแล้ว
ย่อมดึงมาได้เร็วเพียง ๑๐ ปล้อง พ้นจากนั้นก็ยังคงดึงมาได้ช้า

จิตดวงที่ ๕ หมายถึง จิตของพระอรหันต์ ผู้สิ้นอาสวกิเลส
แล้ว ย่อมเป็นจิตที่เกิดเร็ว เป็นไปเร็วในวิสัยของสาวก แต่เกิดช้า
เป็นไปช้าในภูมิของพระปัจเจกพุทธเจ้า เปรียบเหมือนบุคคลตัด
ไม้ไผ่ ลิดข้อทั้งปวงให้ตลอดลำแล้ว ย่อมดึงมาได้เร็ว

จิตดวงที่ ๖ หมายถึง จิตของพระปัจเจกพุทธเจ้าผู้

พระสัพพัญญูญาณ

๕๔๒

ตรัสรู้เอง ไม่มีอาจารย์ เกิดได้เร็ว เป็นไปเร็วในภูมิของตนเท่านั้น แต่เกิดช้า เป็นไปช้าในภูมิของพระสัพพัญญูพุทธเจ้า เพราะภูมิของพระสัพพัญญูพุทธเจ้านั้น เป็นของใหญ่ เปรียบเหมือนบรูซ ผู้ไม่กลัวน้ำ ย่อมว่ายน้ำข้ามแม่น้ำน้อยได้สบาย แต่ครั้งออกไปถึง มหาสมุทรอันกว้างใหญ่ มองไม่เห็นฝั่ง ก็ว่ายไปได้ช้า หรือไม่อาจข้ามไปได้

จิตดวงที่ ๗ หมายถึง จิตของพระสัพพัญญูพุทธเจ้า ผู้ทรง ทศพลญาณ จตุเวสารัชญาณ ประกอบด้วยพุทธธรรม ๑๘ มี ญาณไม่มีที่สิ้นสุด ย่อมเกิดรวดเร็ว เป็นไปรวดเร็วในสิ่งทั้งปวง เพราะจิตบริสุทธิ์ในสิ่งทั้งปวง เหมือนลูกศรที่ไม่มีข้อไม่มีบม กลิ้งกลตา ไม่มัวหมอง ซึ่งนายธนูยิงไปที่ผ้าฝ้ายหรือผ้ากำพล เนื้อละเอียด ลูกศรนั้นสามารถทะลุไปได้อย่างรวดเร็ว เหมือน ความคิดของพระสัพพัญญูพุทธเจ้า ที่ทะลุปรุโปร่งไปในสิ่ง ทั้งปวงได้รวดเร็ว

จิตของพระสัพพัญญูพุทธเจ้า ได้ล่วงเลยจิตทั้งหกไปแล้ว เป็นจิตบริสุทธิ์ เป็นจิตรวดเร็ว หาเครื่องเปรียบมิได้ เพราะ เหตุที่จิตของพระพุทธรเจ้า เป็นจิตบริสุทธิ์ รวดเร็วนี้เอง พระพุทธรเจ้าจึงทรงแสดงยมกปาฏิหาริย์ได้ จิตของพระพุทธรเจ้า ขณะทรงทำยมกปาฏิหาริย์นั้น เป็นไปรวดเร็วนัก ไม่มีใครอาจ ชี้แจงเหตุการณ์ได้ มหาบพิตร ปาฏิหาริย์เหล่านั้น เมื่อเทียบ

พระสังฆาตมุนี

๕๔๓

กับจิตของพระสังฆาตมุนีพุทธเจ้าทั้งหลายแล้ว ย่อมไม่ได้เลี้ยวหนึ่ง เพราะพระสังฆาตมุนีของพระพุทธรูป เนื่องด้วยการนึก ด้วยจิตนั้น ทันทินึกก็รู้ได้ตามพระประสงค์

อุปมาเหมือนคนที่มีทรัพย์สมบัติมาก มีเครื่องกิน เครื่องใช้ไม่ขาดตกบกพร่อง ขณะมีแขกมาหาซึ่งเป็นผู้ควรต้อนรับ อาหารทุกอย่างเตรียมไว้แล้ว เพียงกดข้าวออกจากหม้อเท่านั้น แต่แม้ข้าวยังไม่ถูกกดออกมา บุคคลนั้นก็ยิ่งชื่อว่า เป็นผู้มั่งคั่งมากเหมือนเดิม คือ ข้าวปลาอาหารมีพร้อมอยู่แล้ว เพียงแต่ บุคคลนั้น จะตักมารับประทานเมื่อไรเท่านั้น

พระสังฆาตมุนีก็เช่นเดียวกัน จะเกิดอานุภาพต่อ เมื่อพระพุทธรูปทรงอภิวรรณการถึง คือ ทันทินึก ก็รู้ได้ตาม พระประสงค์ เหมือนต้นมะม่วงที่มีผลดกเต็มต้น ยังไม่มีผลหล่น ลงมา ขณะรอเวลาให้ผลหล่นลงมา จะบอกว่าต้นไม้มันมีผลก็ไม่ ได้ เพราะต้นไม้นั้นเนื่องด้วยการหล่นลงของผลมะม่วง เมื่อผลหล่นลง คนก็เก็บได้ตามประสงค์ พระสังฆาตมุนี ก็เนื่องด้วยการ นึกของพระพุทธรูปเช่นกัน หากทรงนึกก็รู้ทันที เช่นเดียวกับ พระเจ้าจักรพรรดิ หากทรงนึกถึงจักรแก้ว จักรแก้วก็มาปรากฏ ทันที

นี่เป็นคำอธิบายย่อๆ เกี่ยวกับความเป็นสังฆาตมุนี คือ

พระสัพพัญญุตญาณ

๕๔๔

ผู้รู้รอบ รู้กว้าง รู้ไกล และรู้ทุกสิ่งทุกอย่างที่ประสงค์อยากจะรู้
ทรงรู้แจ้งทั้งนิพพาน ภพสาม โลกกันตร์ ไม่มีอะไรปิดบังพุทธ-
ญาณอันบริสุทธิ์ของพระพุทธองค์ แม้จะนำอุปมาอุปไมยมา
เปรียบเทียบพอให้เข้าใจก็ตาม แต่อานุภาพของพระสัพพัญ-
ญุตญาณนั้นเป็นอจินไตย ยากที่ใครๆ จะกำหนดรู้ได้ ยกเว้นเรา
ได้เข้าถึงพระธรรมกาย ได้ศึกษาวิชชาธรรมกาย เราย่อมเข้าใจ
สิ่งเหล่านี้ได้แจ่มแจ้งขึ้น

ฉะนั้น ให้หมั่นปฏิบัติธรรม หมั่นนึกถึงพระพุทธเจ้าเป็น
อารมณ์ ทำจิตให้เลื่อมใสในพระพุทธองค์ผู้บริสุทธิ์ หมดจดจาก
กิเลสอาสวะทั้งปวง เมื่อใจเราน้อมไปถึงบุคคลผู้บริสุทธิ์ ย่อม
เป็นเหตุให้กาย วาจา ใจของเรา สะอาดบริสุทธิ์ผ่องใสตามไปด้วย
เมื่อนั้นเราจะสมปรารถนาในทุกสิ่งกันทุกคน

